

**СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ УПОВНОВАЖЕНОГО
ЕКОНОМІЧНОГО ОПЕРАТОРУ В РАМКАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄС**

Волченко Н. В., к.е.н., доцент

Сумський національний аграрний університет

Стаття присвячена проблемам становлення інституту уповноваженого економічного оператора в рамках функціонування зони вільної торгівлі України з ЄС. Автором проаналізовано законодавчу базу, яка формує інститут уповноваженого економічного оператора, визначено базові принципи взаємодії учасників митних відносин, узагальнено полегшення у проведенні митних процедур, сформовано схему набуття статусу уповноваженого економічного оператора. Зроблено висновок про те, що запровадження категорії уповноваженого економічного оператора не просто допоможе спростити митні процедури, а і почати процес імплементації Митного кодексу ЄС, що відповідає загальним потребам імплементації законодавства Європейського Союзу в рамках євроінтеграційних процесів.

Ключові слова: *уповноважений економічний оператор, митні процедури, зона вільної торгівлі, суб'єкти митних відносин, Всесвітня митна організація.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. *Рамкові стандарти Забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі, прийняті Всесвітньою митною організацією, направлені на зміцнення позицій існуючої практики міжнародної торгівлі та формування нових можливостей, що потенційно її лібералізують. Одними із важливих кроків в даному напрямку є підвищення ефективності адміністративного регулювання митних процедур та гармонізація їх із поточними глобальними трансформаціями у*

сфері міжнародної торгівлі. Однією із визначальних тенденцій сучасного етапу розвитку міжнародної торгівлі можна визначити спрощення процедурних аспектів реалізації міжнародних торговельних операцій, а одним із способів її реалізації – формування інституту уповноважених економічних операторів. Ініціатива у просування даної ідеї належить Всесвітній митній організації (ВМО), що пояснюється її привілейованим положенням у загальній структурі міжнародних інституцій, що впливають на міжнародну торгівлю. ВМО на сьогодні налічує 180 країн-членів, на які припадає 98% світової торгівлі. Україна приєдналася до цієї організації 26 червня 1992 р. і намагається активно імплементувати всі стандарти та вимоги до міжнародних торговельних операцій. Крім цього, активізація даної діяльності відбувається у зв'язку із початком дії зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. Запровадження категорії уповноваженого економічного оператора не просто допоможе спростити митні процедури, а і почати процес імплементації Митного кодексу ЄС.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання особливих статусів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності висвітлюється, на жаль, на сьогодні недостатньо. Нами проаналізовано деякі публікації з цього питання у розрізі міжнародних стандартів, світового та європейського досвіду. Здебільшого проведені дослідження стосуються юридичних аспектів набуття спеціальних статусів суб'єктів митних відносин. Серед таких публікацій можна визначити роботи Андрушко А. М., Бережнюка І. Г., Білоус-Осінь Т. І., Долобанько В. В., Прус Л. Р., Федотової І. О. В той же час, становлення інституту уповноваженого економічного оператора в рамках функціонування зони вільної торгівлі з ЄС залишається недостатньо вивченими.

Формулювання цілей статті. Метою написання статті є дослідження та узагальнення існуючої світової та, зокрема, європейської практики, спрощення процедурних аспектів реалізації міжнародних торговельних операцій шляхом запровадження інституту уповноваженого економічного

оператора. В рамках активної імплементації умов функціонування зони вільної торгівлі України з ЄС формування європейських стандартів здійснення міжнародних торговельних операцій потребує від української сторони швидкої адаптації та мінімально можливого перехідного періоду по даних положеннях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діючий Митний Кодекс визначає уповноваженого економічного оператора, як підприємство, що відповідає чітко встановленим вимогам, серед яких основними є провадження ЗЕД не менше 3-х років; відсутність заборгованостей по сплаті платежів як митних, так і податкових; відсутність фактів притягнення посадових осіб до адміністративної відповідальності за порушення митних правил протягом 3-х років; спеціальна система обліку товарів для перевірки відповідності заявлених даних в документах, що надаються для митного контролю та документах щодо провадження господарської діяльності [1]. Документом, який підтверджує статус уповноваженого економічного оператора є сертифікат, який може дозволяти спрощення митних процедур, підтверджувати надійність та безпеку підприємства, або надавати одразу два підтвердження. Окрім документа, підтверджує статус уповноваженого економічного оператора його включення до Єдиного реєстру уповноважених економічних операторів.

Як зазначалося вище, дія зони вільної торгівлі між Україною та ЄС передбачає активізацію процесу імплементації Митного Кодексу Європейського Союзу. Для цього необхідно ввести деякі зміни у чинне законодавство. Зокрема, Кабінетом Міністрів внесено законопроект від 12 лютого 2016 р. “Про внесення змін до Митного кодексу України (щодо уповноваженого економічного оператора та спрощень митних формальностей)”. Відповідно пропонується законодавцю змінити визначення деяких термінів, більш детально висвітлити статус уповноваженого економічного оператора, вантажовідправника; спеціальні спрощення, якими він може користуватися; особливості процедури одержання даного статусу та

оперування при його отриманні; питання, які стосується коротких та спрощених митних декларацій [2]. Міністерством фінансів України ведеться робота над розробкою законопроекту “Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо особливостей оподаткування операцій із ввезення на митну територію України товарів уповноваженими економічними операторами)”[3]. Законопроект повинен допомогти у запровадженні аналогічних вимог до уповноважених економічних операторів, які пред’являються Європейським Союзом. Основна увага повинна бути надана врегулюванню дати виникнення зобов’язань зі сплати ПДВ та акцизу при випуску товарів, що будуть ввезені за спрощеною процедурою.

Всесвітня Митна Організація визначає уповноваженого економічного оператора як сторону, що бере участь у міжнародному русі товарів і виконує певні операції від імені національних митних адміністрацій і з підтвердженням “ланцюгу безпеки”, що еквівалентні загальновизнаним стандартам [4]. Рамкові стандарти безпеки ВМО, які формують “ланцюг безпеки”, базуються на чотирьох основних принципах. Серед них: принцип попередньої електронної подачі інформації, принцип ризик-менеджмент, вихідний огляд, принцип бізнес-партнерства. На перерахованих вище принципах засновуються два стовпи співпраці та домовленостей Митниці – Митниця та співробітництва Митниця – Бізнес. Саме дані положення становлять базу для функціонування уповноважених економічних операторів. Відповідно структура даної бази представлена на рис. 1.

Білоус-Осінь Т. І. визначає, що всіх учасників митних відносин доцільно розподілити на загальних та спеціальних суб’єктів [5, с. 125]. Таким чином, уповноваженого економічного оператора ми відносимо до спеціальних суб’єктів митних відносин, адже існує і специфічний порядок створення та оформлення діяльності уповноважених економічних операторів, критерії, яким у своїй діяльності вони повинні відповідати, спеціальні спрощення та полегшення при проходженні митних процедур.

Рис. 1. База для формування інституту уповноваженого економічного оператора

Джерело: складено автором за даними [4]

Порівнюючи спрощення, які надаються уповноваженим економічним операторам Митним кодексом Європейського Союзу та України можна узагальнити такі основні полегшення у проведенні митних процедур: зменшення обсягу обов'язкової для подання інформації щодо зовнішньоторговельної операції та першочерговий контроль, перебування товарів під митним контролем на території підприємства та відправлення їх без пред'явлення митниці, зняття митного забезпечення, митне оформлення безпосередньо у оператора тощо. Дані спрощення повинні у перспективі призвести до зниження рівня корупції, пришвидшення процедур митного оформлення, зниження рівня витрат на інспекційні перевірки, розширення співпраці та взаємодії різних підрозділів органів у сфері митної справи тощо. Таким чином, вигоду повинні отримати як підприємці так і митні органи.

При цьому, можна прогнозувати позитивні наслідки для експортерів, імпортерів, експедиторів, агентів, різноманітних операторів.

Найбільш проблемним моментом у процесі становлення інституту уповноваженого економічного оператора може стати сама процедура перевірки відповідності критеріям при виданні сертифікату, та подальше дотримання даних вимог. Схема набуття статусу уповноваженого економічного оператора (УЕО) має вигляд, представлений на рис. 2

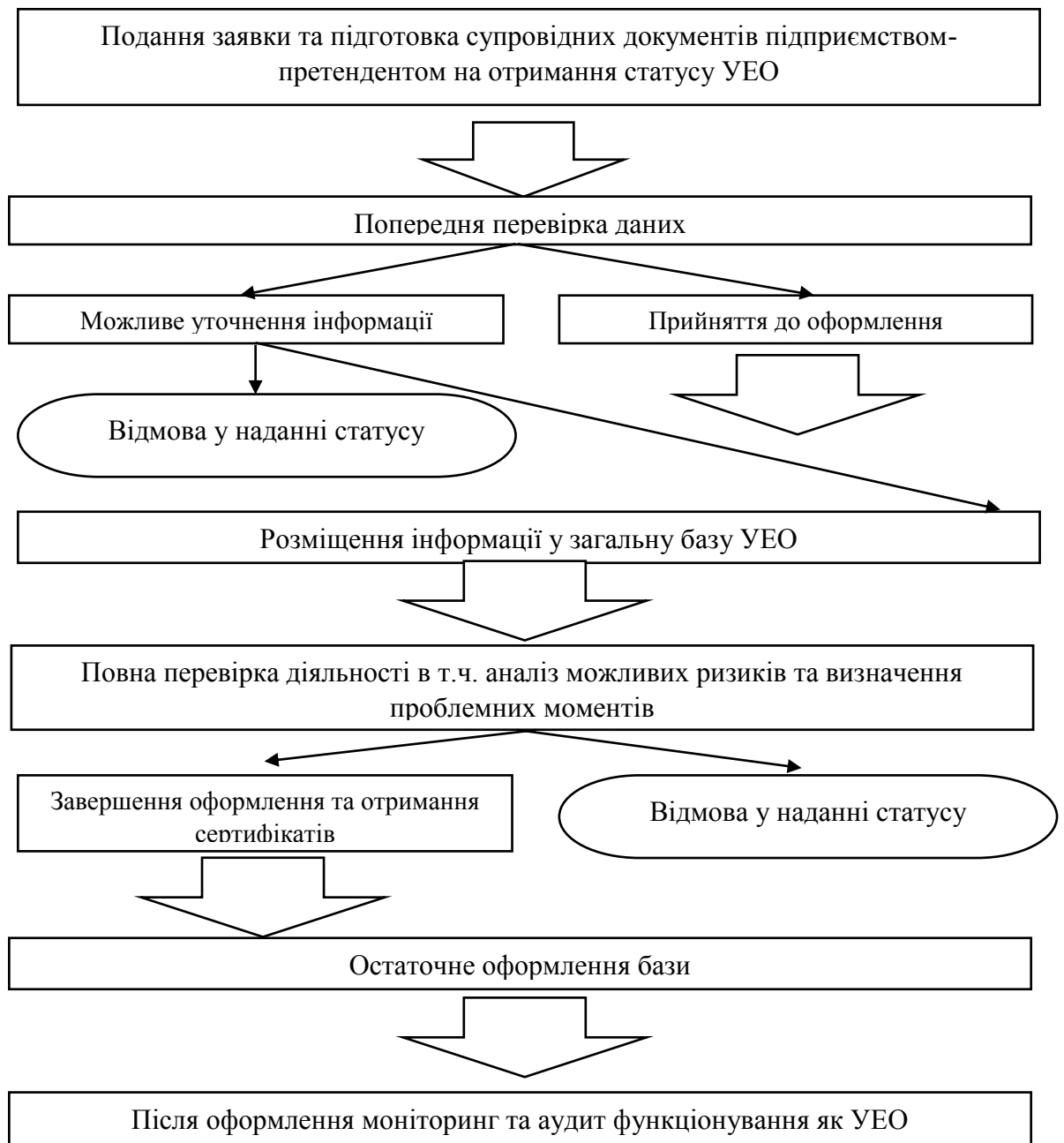

Рис. 2. Схема набуття статусу уповноваженого економічного оператора

Джерело: складено автором

Висновки. Очевидно, що наявна законодавча база чітко прописує спеціальні статуси суб'єктів зовнішньоторговельної діяльності в Україні, проте, відкритим лишається питання застосування даних процедурних аспектів на практиці. Активна імплементація позицій Митного кодексу ЄС у зв'язку із дією зони вільної торгівлі між Україною та ЄС стикається з такими основними проблемами як врегулювання дати виникнення зобов'язань зі сплати ПДВ та акцизу при випуску товарів. Учасники митних відносин повинні чітко дотримуватися принципів попередньої електронної подачі інформації, ризик-менеджменту, вихідного огляду та бізнес-партнерства, що слугуватимуть базою для формування стійкого інституту уповноваженого економічного оператора. Запропонована нами схема набуття статусу уповноваженого економічного оператора дозволить чітко розуміти відповідність суб'єктів необхідним критеріям та дотримання вимог в разі отримання сертифікату. В цілому, запровадження категорії уповноваженого економічного оператора не просто допоможе спростити митні процедури, а і стане початком остаточної імплементації Митного кодексу ЄС.

Список використаних джерел:

1. Митний Кодекс : Верховна Рада України. – Кодекс від 13.03.2012 р. №4495-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/page2?text=%F3%EF%EE%E2%ED%EE%E2%E0%E6%E5%ED%E8%E9+%E5%EA%EE%ED%EE%EC%B3%F7%ED%E8%E9+%EE%EF%E5%F0%E0%F2%EE%F0>
2. Про внесення змін до Митного кодексу України (щодо уповноваженого економічного оператора та спрощень митних формальностей) : проект Закону України від 12.02.2016, внесений Кабінетом Міністрів України [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82_%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%83_%D0%9C%D0%9A%D0%A3%202016-02-12.docx

3. Повідомлення про оприлюднення до проекту Закону України “Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо особливостей оподаткування операцій із ввезення на митну територію України товарів уповноваженими економічними операторами)” [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/%D0%9F%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%9F%D0%9A.DOC

4. The Authorized Economic Operator and the Small and Medium Enterprise : World Customs Organization (May, 2010). [Electronic resource] – Access mode : <http://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrument-and-tools/tools/~media/93162547322F462A97F8767D0987A901.ashx>

5. Білоус-Осінь Т. І. Місце уповноваженого економічного оператора серед суб'єктів митного права України / Т. І. Білоус-Осінь // Митна справа. – 2013. – № 5(1). – С. 121-126. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Ms_2013_5\(1\)_20](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Ms_2013_5(1)_20)

6. The Community Customs Code (CC), implementing provisions and guidelines - Current legal provisions [Electronic resource] – Access mode : http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/procedural_aspects/general/community_code/index_en.htm

Н. В. Волченко. Становление института уполномоченного экономического оператора в рамках функционирования зоны свободной торговли с ЕС. Статья посвящена проблемам становления института уполномоченного экономического оператора в рамках функционирования

зоны свободной торговли Украины с ЕС. Автором проанализирована законодательная база, которая формирует институт уполномоченного экономического оператора, определены базовые принципы взаимодействия участников таможенных отношений, обобщенно понятие облегчения в проведении таможенных процедур, сформирована схема получения статуса уполномоченного экономического оператора. Сделан вывод о том, что введение категории уполномоченного экономического оператора не просто поможет упростить таможенные процедуры, а и начать процесс имплементации Таможенного кодекса ЕС, что соответствует общим потребностям имплементации законодательства Европейского Союза в рамках интеграционных процессов.

Ключевые слова: уполномоченный экономический оператор, таможенные процедуры, зона свободной торговли, субъекты таможенных отношений, Всемирная таможенная организация.

N. V. Volchenko Formation of an authorized economic operator's institution within the framework of the free trade area with the EU. This article is devoted to the problems of establishing the institute of authorized economic operator within the framework of free trade area with the EU. The author analyzes the legal framework that forms the institution of authorized economic operator, defines the basic principles of interaction between participants of customs relations, generally in facilitating customs procedures, proposes the scheme of acquiring the status of authorized economic operator. Thus, the authorized economic operator, we refer to the special customs of relationship, because there is a specific procedure for the establishment and registration of authorized economic operators, criteria that in their work they must meet special simplify and facilitate the passage of customs procedures. Comparing the facilitation provided by the authorized economic operators Customs Code of Ukraine and the European Union can be summarized in the following major facilitate customs procedures, reducing scope for mandatory submission of information on foreign trade operations and priority control of the goods under customs control on the premises and sending

them without a customs removal of customs security, customs clearance directly to the operator and others. These simplification should in the future lead to reduction of corruption, speed up customs clearance procedures, reducing costs for inspections, expansion of cooperation and interaction between different departments of customs etc. Therefore, the benefit should get as entrepreneurs and customs authorities. Thus, we can predict positive consequences for importers, exporters, freight forwarders, agents and various operators.

It is obvious that the current legislative framework clearly prescribes the special status of foreign trade's subjects in Ukraine, however, remains an open question application of these procedural aspects in practice. Active implementation of the EU's Customs Code position due to the action of a free trade area between Ukraine and the EU is faced with major challenges as the date of settlement of obligations of VAT and excise duty payments for goods. Participants of customs relations should strictly adhere to the principles of the previous electronic filing of information, risk management, review and initial business partnership that will serve as the basis for the formation of stable authorized economic operator's institution. The proposed scheme of obtaining the status of authorized economic operator will clearly understand the compliance of the criteria and compliance of requirements in the case of a certificate. Overall, the establishment of the category of authorized economic operator does not just help to simplify customs procedures, and also will be the beginning and the final implementation of the Customs Code of the EU.

Key words: authorized economic operator, customs procedures, free trade area, subjects of customs relations, World Customs Organization.

Рецензент – д.е.н., професор Борисова В. А.